WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 12 lutego 2009 r.*

W sprawie C-339/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (Niemcy) postanowieniem z dnia 21 czerwca 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 lipca 2007 r., w postępowaniu

Christopher Seagon, jako syndyk w postępowaniu upadłościowym dotyczącym majątku spółki Frick Teppichboden Supermärkte GmbH

przeciwko

Deko Marty Belgium NV,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann (sprawozdawca), prezes izby, A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits i J.J. Kasel, sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: B. Fülöp, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 września 2008 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu C. Seagona, jako syndyka w postępowaniu upadłościowym dotyczącym majątku spółki Frick Teppichboden Supermärkte GmbH, przez B. Ackermann, Rechtsanwältin,

— w imieniu Deko Marty Belgium NV przez H. Raeschke-Kesslera, Rechtsanwalt,

— w imieniu rządu czeskiego przez T. Bočka, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu greckiego przez O. Patsopoulou, M. Tassopoulou oraz I. Bakopoulosa, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez A.M. Rouchaud-Joët oraz S. Gruenheid, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 16 października 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. L 160, s. 1) oraz art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między C. Seagonem**,** syndykiem w postępowaniu upadłościowym dotyczącym majątku spółki Frick Teppichboden Supermärkte GmbH (zwanej dalej „Trick”), a Deko Marty Belgium NV (zwaną dalej „Deko”), w przedmiocie zwrotu przez tę ostatnią kwoty 50 000 EUR zapłaconej jej przez spółkę Frick.

Ramy prawne

3 Motyw drugi rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi:

„Prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego wymaga skutecznego i sprawnego funkcjonowania transgranicznych postępowań upadłościowych; przyjęcie niniejszego rozporządzenia jest konieczne dla osiągnięcia tego celu, który wchodzi w zakres współpracy sądowej w sprawach cywilnych w rozumieniu art. 65 traktatu [WE]".

4 Zgodnie z motywem czwartym tego rozporządzenia „dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego niezbędne jest unikanie sytuacji, w których strony byłyby skłonne do przenoszenia majątku lub postępowania sądowego z jednego państwa członkowskiego do innego w celu uzyskania korzystniejszej sytuacji prawnej (tzw. forum shopping)".

5 Motyw szósty tego samego rozporządzenia przewiduje:

„Zgodnie z zasadą proporcjonalności, niniejsze rozporządzenie powinno ograniczyć się do przepisów dotyczących właściwości dla wszczynania postępowań upadłościowych oraz wydawania orzeczeń bezpośrednio na podstawie postępowań upadłościowych i ściśle związanych z takimi postępowaniami. Ponadto niniejsze rozporządzenie powinno zawierać przepisy dotyczące uznawania takich orzeczeń oraz prawa właściwego, również odpowiadające tej zasadzie".

6 Motyw ósmy rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi:

„Dla osiągnięcia poprawy skuteczności i efektywności postępowań upadłościowych o transgranicznych skutkach, jest niezbędne i właściwe, aby postanowienia dotyczące właściwości, uznawania oraz prawa właściwego w tym zakresie zostały zawarte w akcie prawa wspólnotowego, który jest wiążący dla państw członkowskich oraz bezpośrednio w nich obowiązujący".

7 Artykuł 3 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Sądy państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, są właściwe dla wszczęcia postępowania upadłościowego. W przypadku spółek i osób prawnych domniemywa się, że głównym ośrodkiem ich podstawowej działalności jest siedziba określona w statucie, chyba że zostanie przeprowadzony dowód przeciwny".

8 Artykuł 16 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Wszczęcie postępowania upadłościowego przez sąd państwa członkowskiego właściwy zgodnie z art. 3 podlega uznaniu we wszystkich pozostałych państwach członkowskich z chwilą, gdy orzeczenie stanie się skuteczne w państwie wszczęcia postępowania.

Zasadę tę stosuje się również w przypadku, gdy w stosunku do dłużnika, ze względu na jego właściwości, w innych państwach członkowskich nie może zostać wszczęte postępowanie upadłościowe".

9 Artykuł 25 ust. 1 akapity pierwszy i drugi tego samego rozporządzenia przewiduje:

„Orzeczenia dotyczące prowadzenia i ukończenia postępowania upadłościowego wydane przez sąd, którego orzeczenie o wszczęciu postępowania podlega uznaniu na podstawie art. 16, jak również zatwierdzony przez taki sąd układ również podlegają uznaniu bez dalszych formalności. […]

Przepisy akapitu 1 dotyczą również orzeczeń wydawanych bezpośrednio na podstawie postępowania upadłościowego i blisko [ściśle] z nim związanych, również jeżeli orzeczenia te wydawane są przez inny sąd".

10 Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 definiuje zakres zastosowania tego rozporządzenia. Rozporządzenie to ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych i nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych i administracyjnych.

11 Artykuł 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 przewiduje:

„Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się do:

[…]

b) upadłości, układów i innych podobnych postępowań […]”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

12 W dniu 14 marca 2002 r. Frick, mająca swoją siedzibę w Niemczech, dokonała wpłaty kwoty 50 000 EUR na konto otwarte w KBC Bank, w Düsseldorfie, przez Deko, spółkę mającą swoją siedzibę w Belgii. Na wniosek Frick, złożony w dniu 15 marca 2002 r., Amtsgericht Marburg (Niemcy) wszczął w dniu 1 czerwca 2002 r. postępowanie upadłościowe dotyczące majątku tej spółki. W powództwie wytoczonym przed Landgericht Marburg (Niemcy), C. Seagon, jako syndyk w postępowaniu upadłościowym dotyczącym majątku Trick, podniósł przed tym sądem żądanie unieważnienia czynności prawnej upadłego i wniósł o nakazanie Deko zwrotu tej kwoty.

13 Landgericht Marburg odrzucił to ostatnie żądanie jako niedopuszczalne ze względu na brak jurysdykcji międzynarodowej do rozpoznania tej sprawy. Również odwołanie wniesione przez C. Seagona zostało oddalone. Syndyk wniósł zatem skargę kasacyjną („Revision”) do Bundesgerichtshof.

14 W tych okolicznościach Bundesgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy zgodnie z rozporządzeniem nr 1346/2000 sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium wszczęto postępowanie upadłościowe dotyczące majątku

dłużnika, mają jurysdykcję międzynarodową do rozpatrzenia [rozpoznania] powództwa o unieważnienie czynności prawnej upadłego skierowanego przeciwko pozwanemu wierzycielowi mającemu statutową siedzibę w innym państwie członkowskim?

2) W przypadku udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi przeczącej:

Czy powództwo o unieważnienie czynności prawnej upadłego mieści się w dyspozycji art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

15 Pytania przedłożone przez sąd odsyłający dotyczą jurysdykcji międzynarodowej sądów w sprawach powództw o unieważnienie czynności prawnej upadłego.

16 Z postanowienia odsyłającego wynika, że powództwo o unieważnienie czynności prawnej upadłego jest uregulowane w prawie niemieckim w § 129 i nast. kodeksu postępowania upadłościowego (Insolvenzordnung) z dnia 5 października 1994 r. (BGBl 1994 I, s. 2866). Powództwo to może wytoczyć w przypadku upadłości dłużnika jedynie syndyk, wyłącznie w celu ochrony interesów masy upadłościowej. Na podstawie § 130–146 tego rozporządzenia, syndyk może zaskarżyć czynności dokonane przed wszczęciem postępowania upadłościowego i niekorzystne dla wierzycieli.

17 Powództwo o unieważnienie czynności prawnej upadłego w niniejszej sprawie ma zatem na celu powiększenie aktywów przedsiębiorstwa stanowiącego przedmiot postępowania upadłościowego.

18 Należy zbadać, czy powództwa o unieważnienie czynności prawnej upadłego są objęte zakresem zastosowania art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000.

19 W tym kontekście należy tytułem wstępu przypomnieć, że Trybunał orzekł w ramach orzecznictwa poświęconego konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), że powództwo podobne do powództwa wytoczonego w postępowaniu przed sądem krajowym wiąże się z postępowaniem upadłościowym, ponieważ jest ono wytaczane bezpośrednio na podstawie upadłości i jest ściśle związane z postępowaniem w sprawie likwidacji majątku lub układowym (zob. wyrok z dnia 22 lutego 1979 r. w sprawie 133/78 Gourdain, s. 733, pkt 4). Powództwo mające takie cechy nie jest zatem objęte zakresem zastosowania tej konwencji.

20 Dokładnie takim samym kryterium posługuje się motyw szósty rozporządzenia nr 1346/2000 w celu zdefiniowania swojego zakresu. W myśl tego motywu rozporządzenie to powinno ograniczyć się do przepisów dotyczących właściwości dla wszczynania postępowań upadłościowych oraz wydawania orzeczeń bezpośrednio na podstawie postępowań upadłościowych i ściśle związanych z takimi postępowaniami.

21 Biorąc pod uwagę tę intencję ustawodawcy oraz skuteczność tego rozporządzenia, jego art. 3 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że przyznaje on jurysdykcję międzynarodową państwu członkowskiemu, na którego terytorium wszczęte zostało postępowanie upadłościowe, również do rozpoznania powództw wytaczanych bezpośrednio na podstawie tego postępowania i ściśle z nim związanych.

22 Taka koncentracja wszystkich powództw bezpośrednio związanych z upadłością przedsiębiorstwa przed sądami państwa członkowskiego właściwego dla wszczęcia postępowania upadłościowego wydaje się również zgodna z celem poprawy skuteczności i efektywności postępowań upadłościowych o transgranicznych skutkach, sformułowanym w motywach drugim i ósmym rozporządzenia nr 1346/2000.

23 Ponadto wykładnia ta znajduje uzasadnienie w motywie czwartym tego rozporządzenia, zgodnie z którym dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego niezbędne jest unikanie sytuacji, w których strony byłyby skłonne do przenoszenia majątku lub postępowania sądowego z jednego państwa członkowskiego do innego w celu uzyskania korzystniejszej sytuacji prawnej (forum shopping).

24 Sytuacja, w której różne sądy rozpatrywałyby powództwa o unieważnienie czynności prawnej upadłego wytoczone w różnych państwach członkowskich, prowadziłaby do osłabienia możliwości osiągnięcia tego celu.

25 W końcu wykładnia art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000, przywołana w pkt 21 niniejszego wyroku, znajduje potwierdzenie w art. 25 ust. 1 tego rozporządzenia. Akapit pierwszy tego ostatniego przepisu ustanawia obowiązek uznawania orzeczeń dotyczących prowadzenia i ukończenia postępowania upadłościowego wydanych przez sąd, którego orzeczenie o wszczęciu postępowania podlega uznaniu na podstawie art. 16 tego rozporządzenia, a mianowicie sądu właściwego na podstawie art. 3 ust. 1 tego samego rozporządzenia.

26 Zgodnie z art. 25 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1346/2000 akapit pierwszy tegoż ustępu pierwszego dotyczy również orzeczeń wydawanych bezpośrednio na podstawie postępowania upadłościowego i blisko [ściśle] z nim związanych. Innymi słowy, przepis

ten dopuszcza możliwość, iż sądom państwa członkowskiego, na którego terytorium postępowanie upadłościowe zostało wszczęte na podstawie art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia, znane jest również powództwo takiego rodzaju, jak wytoczone w sprawie przed sądem krajowym.

27 W tym kontekście słowa „również jeżeli orzeczenia te wydawane są przez inny sąd", stanowiące ostatnią część zdania art. 25 ust. 1 akapit drugi tego samego rozporządzenia, nie znaczą, że prawodawca wspólnotowy pragnął wyłączyć jurysdykcję państwa, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, w odniesieniu do powództw takiego rodzaju. Sformułowanie to oznacza w szczególności, iż zobowiązuje on państwa członkowskie do określenia sądu właściwego terytorialnie i przedmiotowo, którym nie musi być koniecznie sąd, który wszczął postępowanie upadłościowe. Ponadto wyrażenie to odnosi się do uznawania orzeczeń o wszczęciu postępowania przewidzianego w art. 16 rozporządzenia nr 1346/2000.

28 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium postępowanie upadłościowe zostało wszczęte, są właściwe dla rozpoznania powództwa o unieważnienie czynności prawnej upadłego skierowanego przeciwko pozwanemu wierzycielowi mającemu statutową siedzibę w innym państwie członkowskim.

29 Biorąc pod uwagę odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze, nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie drugie.

W przedmiocie kosztów

30 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego należy interpretować w ten sposób, że sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium postępowanie upadłościowe zostało wszczęte, są właściwe do rozpoznania powództwa o unieważnienie czynności prawnej upadłego skierowanego przeciwko pozwanemu wierzycielowi mającemu statutową siedzibę w innym państwie członkowskim.

Podpisy